

بهار

خودسازی را گرامی بخاریم

محمود مهدی پور

در ارزیابی و قدرشناسی از ماه‌ها در روایات دو نگاه وجود دارد:

گاهی ماه رجب را «ماه خدا»، ماه شعبان را «ماه رسالت»، و ماه رمضان را «ماه اَمّت» نامیده‌اند و گاهی برعکس، ماه رجب را «ماه ولایت و امامت» و ماه شعبان را «ماه نبوت» و ماه رمضان را «ماه خداوند» معرفی کرده‌اند.

این دو گونه روایات مولود دو نگاه و دو زاویه دید است.

اسوه عارفان و مجاهدان روزگار ما امام خمینی علیه السلام پیوند و ارتباط این سه موضوع را در آداب الصلاة چنین آورده است:

«شیخ عارف شاه آبادی رحمته الله می‌فرمودند که شهادت به ولایت در

با فرارسیدن ماه پر برکت رجب، بهار خودسازی آغاز می‌شود. در فرهنگ مؤمنان پارسا و اهل سلوک و معرفت، ماه رجب از فرصت‌های ارزشمند و ایام گرانقدری است که نسیم رحمت الهی بیش از روزهای معمولی می‌وزد و باران رحمت الهی بیش از دیگر ایام بر جهان هستی می‌بارد.

به قول محدث قمی رحمته الله: «بدانکه این ماه و ماه شعبان و ماه رمضان در شرافت تمام‌اند، و روایت بسیار در فضیلت آن‌ها وارد شده، بلکه از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده که رجب ماه بزرگ خداست و ماهی در حرمت و فضیلت به آن نمی‌رسد.»

آن ماه و روزه آن بیش از چهل حدیث در جلد نود و چهارم بحار الانوار آورده و با عبارات گوناگون، عظمت، فضیلت، قداست و عنایات خاص الهی را در این ماه یاد آور شده است.

ماه رجب بهترین فرصت برای تقویت ایمان و پارسایی است.

ماه رجب، ماه دعا و نیایش، ماه خودسازی، ماه نماز و استغفار و آمرزش، ماه زیارت و دیدار اولیای الهی، ماه تهذیب اخلاق و رفتار، ماه پاکی جسم و جان، ماه ذکر توحید و تسبیح و تحمید، ماه بیعت و صلوات بر پیامبر و خاندان پاک او، ماه اعتکاف و حضور صادقانه در مسجد جامع، ماه روزه داری و احسان و نیکوکاری، ماه تهجد و شب زنده داری، ماه عمره گذاری و زیارت مرقد شریف نبوی ﷺ، ماه زیارت امیر المؤمنین و سید الشهداء ﷺ، و حضور در بارگاه قدسی امام رضا ﷺ است.

ماه رجب ماه خداست، زیرا بشریت قله‌های قرب الهی را فتح

شهادت به رسالت منطوی است، زیرا که ولایت باطن رسالت است و نویسنده گوید: که در شهادت به الوهیت، شهادتین، منطوی است جمعاً و در شهادت به رسالت، آن دو شهادت نیز منطوی است، چنانچه در شهادت به ولایت آن دو شهادت دیگر منطوی است **والحمد لله اولاً و آخراً**.^(۱)

از امام کاظم علیه السلام چنین بازگو شده است:

«رَجَبٌ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ، أَشَدُّ بَيَاضاً مِنَ اللَّبَنِ وَأَخْلَى مِنَ الْعَسَلِ، مَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَجَبٍ سَقَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنْ ذَلِكَ النَّهْرِ»^(۲)؛ رجب نام نهری در بهشت است که از شیر سفیدتر و از عسل شیرین‌تر است. هر کس یک روز از [ماه] رجب را روزه بگیرد، خدای عزوجل از آن نه‌ر به او آب دهد.

امام صادق علیه السلام از پدران خویش نقل می‌کند که علی علیه السلام خوش داشت انسان خود را چهار شب در سال برای عبادت فارغ سازد؛ اولین شب ماه رجب، شب عید قربان، شب عید فطر و شب نیمه شعبان^(۳).

اهمیت ماه عظیم رجب به حدی است که علامه مجلسی رحمته الله در فضیلت

۱- آداب الصلاة، ص ۱۵۴.

۲- بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۳۷.

۳- همان، ص ۳۶.

کمبود معنویت و اخلاق و فرهنگ و پیامد ضعف عقیده و اخلاق و اندیشه است. توسعه تکنیک و صنعت، گسترش دانش‌های طبیعی و تجربی و افزایش ابزارهای رفاه، بدون ایمان و عدالت و اخلاق انبیایی دردهای بشریت را درمان نمی‌کند. امروز بشریت بر کرات آسمانی گام نهاده و دریا و فضا و اعماق زمین را فتح کرده است، ولی هنوز در بند خشم و شهوت و کینه و جهل و غرور خویش به شدت گرفتار است. امروز بشریت به دلیل توسعه قدرت و صنعت، بیش از هر روزگار دیگر به ایمان و تقوا نیاز دارد. بیش از آنکه انسان‌ها و کشورها را «جهانی» کنیم، باید جهان «انسانی» و «ایمانی» بسازیم. بیش از آنکه به توسعه گفت و گو بیاندیشیم، باید به صداقت در گفت و گو فکر کنیم. پیش از آنکه تعداد نشریات و تیراژ مطبوعات را شاخص توسعه خیال کنیم و به مصرف کاغذ بنازیم و مصرف کاغذ را معیار توسعه قلمداد کنیم، به جهت‌گیری الهی و انسانی و

می‌کند. ماه پیامبر و پیامبری است، زیرا آخرین سفیر خدا در ۲۷ رجب برانگیخته شده است. ماه ولایت است، زیرا دو و یاسه تن از امامان معصوم علیهم‌السلام در این ماه تولد یافته‌اند.

امام صادق علیه‌السلام از پیامبر گرامی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم چنین نقل کرده است:

«رَجَبُ شَهْرٍ الْأَسْتِغْفَارِ لِأُمَّتِي، أَكْثَرُ وَأَفِيهِ الْأَسْتِغْفَارُ، فَإِنَّهُ غُفُورٌ رَحِيمٌ وَسَعِيَانٌ شَهْرِي، اسْتَكَثِرُوا فِي رَجَبٍ مِنْ قَوْلِ اسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَسَلُّوا اللَّهَ الْأَفْأَلَةَ وَالتَّوْبَةَ فِيمَا مَضَى وَالْعِصْمَةَ فِيمَا بَقِيَ مِنْ أَجَالِكُمْ وَاسْمِي شَهْرُ رَجَبٍ شَهْرُ اللَّهِ الْأَصْبُ لِأَنَّ الرَّحْمَةَ عَلَيَّ أَنْتِي تُصَبُّ صَبًّا فِيهِ»^(۱)؛ ماه رجب ماه آمرزش خواهی امت من است، در آن زیاد استغفار کنید که خداوند بخشنده و مهربان است و شعبان ماه من است. در ماه رجب زیاد «اسْتَغْفِرُ اللَّهَ» بگوئید و از خدا نسبت به گذشته بازگشت و قبول توبه را بخواهید و نسبت به آینده زندگی درخواست مصونیت از گناه کنید. ماه رجب را «شَهْرُ اللَّهِ الْأَصْبُ» می‌نامند، زیرا در آن، رحمت بیکران الهی بر امت من فرو می‌ریزد.»

نقش خودسازی

مشکلات امروز بشریت، مولود

اخلاق مطبوعات و صداقت و صحت محتوای روزنامه‌ها بیاندیشیم.

نشر و توسعه دروغ و فریب هرگز شاخص توسعه نیست. بخش بسیاری از امواج صوتی، تصویری و متون الکترونیکی و تیراژ بالای نشریات جنجال آفرین و دروغ پرداز، دقیقاً در جهت تراکم ظلمت و گسترش امواج ضلالت و گمراهی و عامل دفن فطرت و اندیشه انسانی در لابلای آوار فریب و فقر و بیداد است.

کمک به رسانه‌های اضلال‌گر و دفاع از آنان و تبلیغ به سود نشریات ضد خدا و اخلاق، خیانت و جنایتی است که گاه به بهانه آزادی و نوگرایی و مردم سالاری و پیشرفت و توسعه انجام می‌شود.

امروز در سطح جهانی و حوزه داخلی همه ما به تقوا و خودسازی نیاز داریم و این نیاز در مسؤولان و دولتمردان و دست اندر کاران سیاست و اقتصاد و فرهنگ کشور چند برابر است. برای هر گونه اصلاحات، باید از خودسازی و اصلاح اعتقادی، اخلاقی خویش آغاز کنیم. برای جلوگیری از شرّ امریکا و دیگر محورهای شرارت

جهانی، باید از خودسازی آغاز کنیم. برای دفع بلاهای طبیعی و سیل و زلزله و توفان و آتش سوزی، باید در کسب تقوا و خودسازی بیشتر بکوشیم.

برای گسترش روشن بینی و افزایش بصیرت، باید خودسازی و تقوا را تقویت کنیم. برای درمان بیماری‌های روحی، روانی، باید به پایگاه تقوا و ایمان مراجعه کنیم. دست یابی به آزادی و استقلال و عدالت، بدون ایمان و تقوا و جهاد در راه خدا، خواب و خیالی بیش نیست.

خدا باوری و خودسازی و تقوای قرآنی، زیر بنای استقلال و آزادی و عدالت اجتماعی است و بیهوده نیست که امروز دشمنان استقلال و آزادی و عدالت، ایسمان و تقوا و روح سلحشوری و فرهنگ شهادت را هدف قرار داده‌اند، هر روز در جهت گسترش ابتذال و بی حجابی و اختلاط دختر و پسر و ترویج موسیقی و تبلیغ پوشش غربی و جشنواره‌های آنچنانی می‌کوشند و پاسداران ایمان و تقوا و مرزبانان اسلام و دین، یعنی ولایت فقیه و شوران نگهبان و روحانیت شیعه را سدّ راه و مانع بزرگ مطامع

بیماری پیکر شما، مایه صلاح تباهی دل‌های شما، سبب پاکی آلودگی درون شما و زدودن غبار مزاحم در برابر دیدگان شما، مایه آرامش ناآرامی و اضطراب سینه‌های شما و روشنی سیاهی ظلمت شماست.»

شهید اسوه و عالم عارف، استاد مرتضی مطهری رحمته الله علیه نقش تقوا و خودسازی در مسائل و مشکلات اجتماعی را چهل سال قبل (مهرماه ۱۳۳۹ ش) بسیار زیبا ترسیم کرده و کارآمدی تقوا را در سه موضوع مورد ابتلای امروز ما یعنی قوانین دست و پا گیر، طلاق و مسأله بهداشت و درمان بر شمرده است.

اینک عبارات آن عزیز را با اندکی تلخیص تقدیم می‌داریم:

تقوا و قانون‌گذاری

«از ابتلائات روز ما موضوع زیادی قوانین و مقررات و تغییر و تبدیل‌های پشت سر هم است. برای موضوعاتِ بالخصوص، هی قانون وضع می‌شود، مقررات معین می‌گردد،

خویش می‌شناسند و در تخریب و تحقیر آنان می‌کوشند.

نقش تقوا از زبان مولا

امیر مؤمنان علی رضی الله عنه نقش تقوا و خودسازی را در سعادت و فلاح بشریت بارها و بارها در نهج البلاغه گوشزد کرده است که ما به دو مورد از گفتار نور آفرین آن بزرگوار بسنده می‌کنیم:

۱- «فَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ مِفْتَاحُ سَدَادٍ وَذَخِيرَةٌ مَعَادٍ وَعِيقٌ مِنْ كُلِّ مَلَكَةٍ وَنَجَاةٌ مِنْ كُلِّ هَلَكَةٍ، بِهَا يَنْجَحُ الطَّالِبُ وَيَنْجُوا النَّهَارِبُ وَتُسْأَلُ الرَّغَائِبُ^(۱)؛ به راستی تقوای الهی، کلید درستی، ذخیره رستاخیز، عامل آزادی از هر نوع بندگی شیطان و مایه‌رهایی از هر گونه نابودی است. به سبب آن تلاشگر به نتیجه می‌رسد و فراری نجات می‌یابد و چیزهای مورد علاقه به دست می‌آید.»

۲- «فَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ دَوَاءٌ دَاءٌ قُلُوبِكُمْ وَيَصْرٌ عَمَى أَفْتِدَ تَكُمُ وَيَفَاءٌ مَرَضِ أَجْسَادِكُمْ وَصَلَاحٌ فَسَادِ صُدُورِكُمْ وَطَهُورٌ دَسِيسِ أَنْفُسِكُمْ وَجَلَاءٌ عَشَاءِ بَصَائِرِكُمْ وَأَنْسٌ فَرَجِ جَأَشِكُمْ وَضِيَاءٌ سَوَادِ ظُلْمَتِكُمْ^(۲)؛ براستی پروا از خدا، داروی درد دل‌های شما، مایه بینایی و درمان کوردلی شما، شفای

۱- نهج البلاغه، صبحی صالح، خطبه ۲۳۰.

۲- همان، خطبه ۱۹۸.

این عنصر را از دست داده‌ایم و با اینکه وسائل زندگی بهتر است، با مشکلات بیشتری مواجه هستیم.^(۲)»

تقوا و بهداشت و درمان

«امیر مؤمنان علیه السلام درباره تقوا فرمود: «سِفَاءُ مَرَضٍ أَجْسَادِكُمْ؛ بهبود بیماری تن شماست.» البته تقوا گردد یا آمپول نیست. اما اگر تقوا نباشد، بیمارستان خوب نیست، طیب خوب نیست، پرستار خوب نیست، دوی خوب نیست. اگر تقوا نباشد، آدمی حتی تن خود و سلامت تن خود را قادر نیست حفظ کند.^(۳)»

ماه رجب فرصتی گرانبهاست که همراه با ماه شعبان و رمضان فصل نیایش و بهار خودسازی را تشکیل می‌دهد، امید است همه ما به ویژه آن‌ها که به اصلاحات می‌اندیشند، با خودسازی و استغفار و تقویت ایمان و تقوا فصل اعتکاف را قدر بدانیم، شایستگی ورود به مهمان سرای الهی را به دست آوریم و از برکات لیلۃ القدر بهره‌مند شویم.

ان شاء الله

آئین نامه می‌سازند، باز می‌بینند منظور حاصل نشد، قوانین و مقررات را تغییر و تبدیل می‌دهند، بر مقررات و آئین نامه‌ها افزوده می‌شود و باز مطلوب حاصل نمی‌گردد. البته شک نیست که قانون نیز به نوبه خود یکی از حقایق زندگی است؛ گذشته از قوانین کلی الهی مردم احتیاج دارند به یک سلسله قوانین و مقررات مدنی، ولی آیا می‌توان تنها با وضع و تکثیر قانون جامعه را اصلاح کرد؟ قانون حدّ و مرز معین می‌کند، پس باید قوه و نیرویی در خود مردم باشد که این حدّ و مرزها را محترم بشمارد و آن همان است که به آن نام تقوا داده‌اند. می‌گویند باید قانون محترم باشد، این صحیح است ولی آیا تا اصول تقوا محترم نباشد، می‌توان نام احترام قانون برد؟^(۱)»

طلاق و تقوا

«اگر تقوا از میان مردم کم نشده بود و مردان و زنان بی بند بار نشده بودند، این قدر طلاق زیاد نمی‌شد. در زندگی قدیم نواقص و مشکلات بیشتری وجود داشت ولی در عین حال عنصر ایمان و تقوا بسیاری از مشکلات را حل می‌کرد، ولی ما امروز

۱- ده‌گفتار، شهید مطهری، ص ۲۰.

۲- همان، ص ۲۱.

۳- همان، ص ۲۳.